

DE OFFICIO PRINCIPIS CHRISTIANI

LIBER SECUNDUS

QUI EST

DE VITIS SANCTORUM PRINCIPUM V. T.

PRÆFATIO IN VITAS SANCTORUM PRINCIPUM

De officio principis Christiani scripsimus in libro priore ea, quæ vel in Scripturis sanctis, vel in probatis auctoribus invenire potuimus, aut certe quæ nobis cogitantibus, et speculantibus occurrerunt. Sed quia magis movent exempla, quam disertis sermones: propositum nobis est, in sequentibus libris proponere ante oculos mentis principum Christianorum, egregias sanctorum principum res gestas; tum eorum, qui Christum Dominum, qui est princeps regum terræ præcesserunt; tum eorum, qui postea secuti sunt. Sic enim fiet, et dum præcepta virtutum principalium ad praxim redacta cernuntur, et quasi in speculo lucidissimo manifestissime conspiciuntur; nemo dicere possit, ea præcepta graviora esse, quam ut ab homine mortali observari queant. Quod enim priores principes omnibus sæculis, Dei gratia adjuvante implere potuerunt; cur non possint principes posteriores, ejusdem Dei adjuvante gratia, adimplere? Et si aliqui illorum sine precedente exemplo optimi principis gloriam meruerunt: cur non facilius possint posteriores principes vestigiis precedentium insistentes, eandem gloriam promereri? Primum igitur in medium adferam vitas principum sanctorum Testamenti veteris; deinde vitas multo plures sanctorum principum Testamenti novi.

Sed antequam ad vitas principum Testamenti veteris describendas accedam, videtur mihi obex quidam esse removendus, qui

fructum lectionis ejusmodi vitarum impedire facile posset. Dicent enim Christiani principes, supervacaneum sibi videri, velle cognoscere, quid in republica Hebraica Testamenti veteris egerint principes, sive reges: cum nos ad rempublicam Christianam Testamenti novi, per Dei gratiam pertineamus. Sed hic obex facile removeri potest; docet enim Sanctus Augustinus in epistola ad Honoratum de gratia novi Testamenti, et alibi frequenter, sanctos viros Testamenti veteris, quales in primis fuerunt sancti principes Moses, Josue, David, et alii; floruisse quidem tempore Testamenti veteris, sed re vera pertinuisse ad Testamentum novum. Quemadmodum etiam plurimi Christiani vivunt in Ecclesia Testamenti novi, sed re vera pertinent ad Testamentum vetus. Hæc enim est differentia duorum Testamentorum, quod vetus promittit bona temporalia, et presentia, quibus futura, et spiritualia significantur: novum autem Testamentum promittit bona spiritualia in presenti tempore, gratia dona, et virtutes; atque in primis patientiam in tribulatione: sed in futuro gloriam, et gaudia sempiterna. Quemadmodum igitur viri Christiani, qui sub Testamento novo viventes, temporalibus bonis inherentes, spiritualia negligunt: viventes in Testamento novo, pertinent ad Testamentum vetus; sic etiam viri Hebræi, qui viventes in Testamento veteri, contemnebant temporalia, et spiritualibus inhærebant, viventes in Testamento

mento veteri, ad novum sine dubio pertinebant. Ejusmodi fuisse sanctos principes Testamenti veteris, quorum vitas legendas proponimus, usque adeo verum est, ut ra-

rissimi Christiani principes inveniantur, qui veteribus illis in virtutibus, et sanctitate non cedant.

VITA ET VIRTUTES

SANCTI JOSEPH PATRIARCHÆ

Primus omnium, qui inter cultores veri Dei principatum temporalem adeptus est, Joseph Jacobi Patriarchæ filius fuit. Priores enim Patres ab Adamo usque ad Josephum, vel agrorum cultores fuerunt ut Cain, et Noe: vel ovium pastores, ut Abel, et Abraham, et cæteri Patriarchæ, qui sine dubio artem regendi populos non attigerunt. Sic enim scribit Sanctus Gregorius in libro vicesimo primo moralium cap. 10. « Scimus, quod antiqui Patres nostri, non tam reges hominum, quam pastores pecorum fuisse memorantur ». Joseph autem regnum Ægypti, ipso Pharaone rege potestatem suam illi tradente, administravit. Sic enim legitur in libro Genesis Pharaonem dicente ad Josephum, *Ecce constitui te super universam terram Ægypti: tultique annulum de manu sua et dedit in manu ejus: vestivique eum stola byssina, et collo torquem auream circumposuit: fecitque eum sedere super curruum suum secundum, clamante præcone, ut omnes coram eo genuflecterent, et præpositum esse scirent universæ terræ Ægypti. Et quoniam Pharaon rex potestatem suam omnem cum Josepho communicaverat, non ad tempus, ut cum præfectis fieri solet, sed per omnem vitam: ideo David de eo cecinit in Psalmis, *Constituit eum dominum domus suæ, et principem omnis possessionis suæ: et Philo Hebræorum doctissimus, in libro de vita Joseph, Scribit, Josephum a Pharaone creatum fuisse proregem totius Ægypti: quia videlicet potestatem absolutam, et plane regiam cum Josepho, Pharaon communicaverat.**

Hujus igitur primi principis vitam magnis virtutibus plenam, et plane dignissimam, in quam, velut in exemplar morum, principes omnes intendant, descriptam habemus primò a Mose in libro Genesios, deinde a Philone Hebræo, postremo a Sancto Ambro-

sio. Et quoniam liber Genesis notissimus omnibus est, et assidue vel in Ecclesiis legitur, vel a concionatoribus explicatur; ommissa vitæ serie, virtutes solum hujus præclarissimi viri principibus inspicendas, et imitandas proponam.

Prima igitur, ac pene singularis Josephi nostri virtus, innocentia vitæ, et morum fuit. Vixit annos centum et decem, ex quibus primos sexdecim in paterna domo consumpsit, quatuordecim sequentes in summis angustiis, ærumnis, et carceribus duxit; reliquos octoginta in summa potestate, et affluentia bonorum omnium, ac prosperitate transegit. In tam longo tempore, et in tanta rerum varietate, neque ærumnæ illum ad impatientiam, neque felicitas ad dissolutionem, vel superbiam adducere potuit. Id quod ex eo manifeste potest intelligi, quod Scriptura divina nullum omnino crimen Sancti Josephi usquam indicat: virtutes plurimas, et maximas ubique prædicat. Neque responderi recte potest, non ideo Josephum expertem omnis criminis vixisse, quia Scriptura sancta nullum ejus crimen detexit: Spiritus enim sanctus in Scripturis suis neque adulatur improbis, neque justis peccantibus parit: et ubique tam bona quam mala opera detegit, ut Sanctus Gregorius in principio libri secundi moralium docet. Hinc non solum Davidis Prophetæ Sancti adulterium, et homicidium aperte describit: sed etiam Saulis reprobis virtutes, quibus initio regni sui floruit, non minus dilucide enarravit. Et quemadmodum Sancti Petri fidem, et charitatem in Christum eximiam prædicavit: sic etiam negationem triam cum juramento minime tacuit. Igitur cum veridica, et liberrima Spiritus sancti vox, peccata filiorum Jacob in medium protulerit, ut incestum Ruben, crudelitatem Simeonis, et

Levi, fornicationem Judæ, et odium filiorum Jacobi in ipsum innocentem fratrem eorum Joseph: certe si Joseph ipse in aliquo deliquisset, Spiritus sanctus in Scriptura sua id minime tacuisset. Maneat igitur ratum et clarissime.

Neque vero sola innocentia, quæ declinat a malo, in Josepho fuit; sed etiam reliquæ virtutes omnes, quæ faciunt bonum. Porro virtutes primariæ sunt, prudentia, justitia, temperantia, fortitudo. Prudentia non humana solum, sed etiam divina in Josepho aperte refusit; atque eam potissimum ob causam a Pharaone super omnes homines judicatus est dignus, qui regnum administraret, ut intelligi potest ex capite quadragesimo primo libri Genesios. Nam cum Joseph, ex divina illustratione, somnia regis divinitus inmissa de septem spicis plenis, et septem tenuibus; et septem vaccis pinguis, et septem macilentis, interpretatus fuisset, illis, significari septem annos fertilitatis eximie, et septem alios inaudite sterilitatis; adjecit etiam prudentissimum consilium, quod fieret, ut sterilitas futura, non solum regis Ægypti ærarium non minueret, sed incredibiliter augetet; rectissime rex judicavit, neminem esse in toto regno suo, qui prudentia, et sapientia Josephum anteciret. Neque regem fefellit opinio de prudentia Josephi concepta: regnum enim illud, Josepho vivente, per annos, ut supra diximus, circiter octoginta, maxime floruit.

Altera virtus principalis, justitia est, quæ et fidelitas dicitur in Scripturis, eaque cum prudentia copulata efficit absolutum, perfectumque præfectum, sive domus, sive civitatis, sive regni, juxta verbum Domini, *Quis putas est fidelis servus, et prudens, quem constituit Dominus super familiam suam?* Hæc fidelitas cum prudentia conjuncta sic in Josepho nostro eminuit, ut ubicumque esset, mox in præfectum eligeretur. Venditus fuit Joseph in servum a Medianitis Putipharis principi militiæ Pharaonis; vix ingressus erat Putipharis domum, cum statim cognita prudentia, et fidelitate juvenis, præpositus esse universæ familiæ. Missus postea fuit in carcerem, ob falsum illi imputatum crimen: sed ecce continuo a principe carceris, creatur præfectus omnium vincitorum, et tanquam rex captivorum, omnium curam gerebat. Denique in ipsa veri regni administratione, ita prudenter, fideliterque se gessit,

ut usque ad mortem cum laude magna toti regno præferret. Fidelitas enim, sive justitia ejus, in eo potissimum apparuit, ut observavit etiam Philo in ejus vita, quod cum ex venditione frumenti cumulum pecuniarum immensum collegisset; nihil omnino sibi retinuit, sed intulit omnem illam pecuniam in ærarium regis. Et rursum cum patrem suum, et filios, ac nepotes ejus, usque ad numerum septuaginta hominum in Ægyptum vocasset; non eos ditavit ex bonis regis, quæ in manu ejus erant omnia; sed fecit eos pastores armentorum regionum, ut ex labore proprio, non ex alienis bonis ditescerent.

Tertia virtus, quæ temperantia dicitur, in Josepho nostro non minus, quam prudentia, et justitia fuit. Id testari potuisset uxor Putipharis, si splendorem continentie impudica mulier adamare potuisset. Nam ut in Genesi legitur, *Erat Joseph pulchra facie, et decorus aspectu.* Et cum ejus amore capta esset uxor domini sui, et per dies singulos eum ad adulterium sollicitaret, castissimus juvenis eam a scelere multis rationibus avertere nitentur; sed tandem aliquando, cum vi ab illa se cogi videret, relicto in manibus ejus pallio, fugit. Scribit etiam Josephus in secundo libro antiquitatum, procaecam illam feminam Adolescenti prædixisse, se illum apud maritum accusaturam, quod ipsi vinum afferre voluisset, et pallium ejus in signum fuge demonstraturam: proinde aut amorem ejus, cum voluptate obsequeretur, aut odium et penas gravissimas expectaret. Sed vicit in castissimo pectore innocentie amor, vicit Dei timor, vicit justitia, et fides omnia blandimenta, et omnia tormenta, et ipsum etiam crudelissimæ mortis impendens discrimen. O quantum distabant mores hujus castissimi juvenis a moribus multorum principum, qui nullam speciosam feminam vident, quam non concupiscant, et ad eam rapiendam potestatem imperii abutuntur. Testis esse potest Abraham, de quo sic loquitur Scriptura in Genesi cap. XII. *Cum ingressus esset Abraham in Ægyptum, viderunt Ægyptii Saram, quod esset pulchra nimis, et convenerunt principes Pharaonis, et laudaverunt eam apud illum, et sublata est mulier in domum Pharaonis.* Testis quoque Maxentius imperator, qui matronas etiam nobilissimas rapiebat a maritis, easque vi oppressas, et violatas, maritis remittebat, ut auctor est Eusebius lib. I. cap. 27, vite Constantini. Josephus autem noster, sicut in flore juven-

tutis, seniles mores induit, et procacis dominæ blandos contempsit amplexus, etiam cum vita periculo: sic in omni vita, unica uxore, quam ei rex ipse dedit, omnino contentus; exemplum pudicitiae omnibus populis, quos regebat, fuit, nec solum presentibus, sed etiam futuris.

Porro fortitudo et patientia, quæ quarta est virtus cardinalis, in Josepho nostro sic fulsit, ut prorsus admirabile sit. Primum sine ulla causa, nisi, quod a patre ob suam innocentiam plus cæteris amaretur, a propriis fratribus in cisternam veterem projectus, ut fame moreretur; deinde venditus Medianitis, et in Ægyptum delatus; tum iterum venditus Ægypto sacerdoti, postremo in carcerem injustissime trusus: omnes illas calamitates tam forti animo tulit, ut neque de fratribus quereretur, neque Madianitis objurgaret, neque mulieri, quæ vinculorum ejus causa fuerat, malediceret. Sed quod omnem admirationem superat, illud est, quod fratribus, qui in eum crudelissimi, et quasi latrones, et homicidæ fuerant, reddidit bona pro malis, excusavit peccatum eorum, ad complexum, et osculum eos admisit, convivio illos excepit, aluit eos in fame illa tam diuturna, in Ægypto optimum terræ locum illis attribuit: denique bonis omnibus eos locupletavit. Quid, quæso, sanctissimus iste princeps fecisset, si Christum Dei filium in terris concionantem et signis, ac prodigiis coruscantem vidisset? Utinam Spiritui sancto placuisset, per Mosem Sanctum Prophetam suum, hujus sapientissimi, atque optimi principis res omnes gestas, in illa tam longa, octoginta annorum, gubernatione describi; plura enim in ejus vita, et rebus gestis legendis, principes Christiani de ratione regni bene administrandi didicissent; quam ex omnibus Platonis, vel Aristotelis, aut Plutarchi, et Senecæ libris discere nunc possint. Sed quod per partes Scriptura divina non tradidit, compendio dixit, cum perfectam charitatem, quæ usque ad inimicos extenditur, in Josepho fuisse non tacuit. *Charitas enim patiens est, benigna est, non inflatur, non agit perperam, omnia suffert,*

omnia credit, omnia sperat, omnia sustinet. Et, Qui diligit proximum, legem implevit, nam non adulterabis, non occides, non furaberis, non falsum testimonium dices; et si quod est aliud mandatum, in hoc verbo instauratur. Diliges proximum sicut teipsum: plenitudo ergo legis est dilectio.

Quam ardentem autem Sanctus Joseph inimicos suos dilexerit, verba ejus testantur, quæ hic breviter referam, ut cum verbis Josephi, narrationem de Josepho concludam. Sic igitur Josephus ad fratres, ingenti pavore concussos, ait, *Nolite pavere neque durum vobis esse videatur, quod vendidistis me in his regionibus: pro salute enim vestra misit me Deus ante vos in Ægyptum, non vestro consilio, sed Dei voluntate huc missus sum, qui fecit me quasi patrem Pharaonis, et dominum universa domus ejus, ac principem in omni terra Ægypti.* Hæc Josephus dixit, cum primum fratribus suis aperuit, se esse quem vendiderant. Sed postquam mortuus est Jacob parens omnium illorum iterum metuentes, ac trepidantes, accesserunt ad Josephum, eique dixerunt, *Pater tuus præcepit nobis, antequam moreretur, ut hæc tibi verbis illius diceremus. Obsecro ut oblitiscaris sceleris fratrum tuorum, et peccati, atque malitiæ, quam exercuerunt in te. Nos quoque oramus, ut servis Dei patris tui dimittas iniquitatem hanc: et proni adorantes in terram dixerunt, servi tui sumus. Quibus auditis, flevit Joseph, et dixit. Nolite timere, nam Dei possumus resistere voluntati? vos cogitastis de me malum? sed Deus vertit illud in bonum, ut exaltaret me, sicut in presentiarum cernitis, et salvos faceret populos multos. Nolite timere, ego pascam vos, et parvulos vestros: consolatusque est eos, et blande, ac leniter est locutus.* Hæc ille, qui cum ad finem vitæ ervenisset, prædixit fratribus suis (nam et propheta erat) post mortem suam, filios Israel a Deo visitandos, et ex Ægypto perducendos in terram a Deo patribus eorum promissam. Cumque mandatum eis dedisset, ut abeuntes asportarent ossa sua, *Mortuus est, expletis centum decem annis. Et conditus aromatibus, repositus est in loculo in Ægypto.*

VITA ET VIRTUTES

SANCTI MOSIS, PRIMI DUCIS HEBRÆORUM

Moses, primus fuit Hebræorum princeps, quem Philo Judæus in extremo libro de vita Mosis, jure vocat, regem, legislatorem, pontificem, et Prophetam. Res ejus gestæ in quatuor sacris libris, Exodo, Levitico, Numeris, et Deuteronomio continentur. Ex quibus Philo Judæus accepit, quæ scriptis in tribus libris de vita Mosis, et Gregorius Nysenus quæ item litteris mandavit de vita Mosis ac vita perfecta. Nos qui brevitati studemus, virtutes Mosis, quas principes Christiani imitari possint et debeant, si Deo placere velint, breviter percurramus.

Igitur Moses, ex nepotibus Levi, quintus a Patriarcha Jacob, natus est in Ægypto, quo tempore, jussu Pharaonis regis, masculi Hebræorum juxta suffocabantur in flumine, et solæ feminae conservabantur. Sed providentia Dei factum est, ut mater Mosis viso elegantissimo puero sibi nato, non eum in flumine suffocaverit, sed in fiscella juncea inclusum, in flumen projecerit. Paulo vero post accidit, ut filia Pharaonis regis ad ripam fluminis fissellam cum puero invenerit, et eductum in filium adoptaverit. Sed Moses ubi adolevit: *Negavit, se esse filium filia Pharaonis: magis eligens (ut Apostolus loquitur) affligi cum populo Dei, quam temporalis peccati habere jucunditatem; majores divitias æstimans thesauro Ægyptiorum, improperium Christi: aspiciebat enim in remunerationem.*

Atque hic jam incipit prima, eaque nobilissima Mosis virtus. Nam ut tradit Philo in vita Mosis, filia Pharaonis, quæ Mosem adoptavit in filium, unica erat regni hæres; et Moses in spem Regni educabatur, atque ea de causa, ut Sanctus Stephanus in Actis Apostolorum dicit, *Eruditus erat in omni sapientia Ægyptiorum, neque modico tempore in aula regia mansit, ut hæres regni futurus, sed per annos circiter quadraginta, ut idem Sanctus Stephanus loquitur. Hic igitur cum cognovisset, se vere Israelitam esse, et unum ex populo Dei, quamvis eo tempore in magnis angustiis posito, aperte negavit, se esse filium filia Pharaonis; et ex palatio re-*

gis abscedens, maluit, in vera religione manens affligi cum populo Dei, quam cum idola colentibus, et sanctos persequentibus, frui omni temporali jucunditate: neque insipienter egit, Majores divitias æstimans thesauro Ægyptiorum improperium Christi, id est, improperium illi simile, quod postea pertulit Christus. Aspiciebat enim in remunerationem, id est, sapienter cogitabat Moses, jam tunc Spiritu sancto cor ejus illustrante, tribulationes pro vera religione susceptas, afferre fidelibus patientibus gloriam, et divitias, et gaudia sempiterna. Adde quod Moses contemnens thesaurum Ægyptiorum, et gloriam regni Pharaonis; non solum adeptus est gloriam regni celorum in seculo futuro: sed hic etiam in terris factus est princeps populi Dei, et ipso Deo opem ferente, de ipso Pharaone, et omni exercitu ejus, gloriosissime triumphavit. Viderent enim Israelitæ, duce Mose, inimicos suos Ægyptios Mortuos super litus maris, et manum magnam, quam exercuit Dominus contra eos.

Altera virtus Mosis fuit humilitas eximia, ob quam, non solum non affectavit regnum, aut præfecturam ullam; sed a Deo vocatus ad regimen, et principatum populi, multis, variisque rationibus conatus est effugere onus imperii, ut perspicuum est libro Exodi capite tertio et quarto. Et certe non poterat excusare ætatem, erat enim annorum plus quadraginta: neque imperitiam, cum esset educatus in regno, et institutus in omni sapientia Ægyptiorum: neque debilitatem virium; nam paulo antea defenderat solus puellas soceri sui adversus pastorum multitudinem, ut legitimus in eodem libro Exodi capite secundo: neque ignorantem vocationis; perspicuum enim intelligebat, se vocari, et mitti a Deo. Quid igitur impediabat, quominus audacter susciperet principatum, nisi virtus humilitatis, per quam ita sese posuerat in novissimo loco, ut omnibus cederet, et omnes se aptiores ad illud officium arbitretur? Id ita esse, manifestum ex eo fieri potest, quod Deo non fuit ingrata Mosis quasi recalcatratio: quin potius, ut Philo

scribit in primo libro, delectatus est Deus pudore, ac verecundia Mosis, quippe quae non ex contumacia, sed ex humilitate proficiebatur. Non enim potest non Deo placere virtus illa, quae Doctorem, et professorem habuit ipsius Altissimi filium. Ipse enim est, qui dixit, *Discite a me, quia mitis sum, et humilis corde*. Et quoniam ipse idem dixit, *Qui se humiliat exaltabitur*, ideo Deus Mosem tanto libentius exaltavit quanto profundius ipse se humiliavit. Haec si homines cogitent, non tam ardentem ambirent imperia, neque tam multa praelia, et strages hominum ferent.

Sed est etiam alia ratio, cur Deus principem a se electum, humilem esse voluit; quia videlicet, facturus erat per eum miracula plurima, et maxima, ut virgæ converterentur in dracones, ut aquae fluminum verterentur in sanguinem, ut ad verbum Mosis fierent tenebrae horribiles in omni terra Aegypti, ut una nocte primogeniti omnium hominum illius regionis interirent; ac denique ut mare siccaretur, ut Hebraei per maris medium sicco pedo transirent; et rursus ad nutum Mosis aquae ad locum suum subito redirent, et Aegyptios insequentes obruerent: et periculum erat, ne tantorum miraculorum patratum in superbiam elevaretur: ideo elegit hominem summa humilitate praeditum, qui gloriam Deo daret, et nihil sibi triboeret.

Atque hoc ipsum omnibus principibus valde necessarium esse videtur, ut infirmitatem suam agnoscant, et non fruenter gloriam, quae soli Deo debetur: et cum eis pareatur ad nutum, et ipsi ab aliis de geniculis adorantur, et vitae et mortis arbitri esse videantur: intelligant ista omnia sibi tribui, quia personam Dei gerunt, non quia ob propriam excellentiam sibi debeantur. Exemplum habemus terribile, quod apud Danielem legi potest. Nam quia Nabuchodonosor superbe locutus erat, ac sibi tribuerat potestatem, quam a Deo acceperat, dicens, *Nonne haec est Babylon magna, quam ego aedificavi in domum regni, in robore fortitudinis meae, et in gloria decoris mei? Cuiusque sermo adhuc esset in ore regis, vox de caelo ruit, Tibi dicitur, Nabuchodonosor rex: regnum tuum transiit a te, et ab hominibus ejicient te, et cum bestiis et feris erit habitatio tua; fenum, quasi bos comedes, et septem tempora mutantur super te, donec scias quod dominetur Excelsus in regno hominum, et cui voluerit*

det illud. Eadem hora sermo completus est. Itaque justo Dei iudicio, qui per superbiam supra hominem se exaltaverat, infra hominem dejectus, ad humilitatem bestiarum devenit. Et quamvis non saepe ista videamus, per mutationem naturae: tamen non raro videmus per tam ingentem mutationem morum, ut nonnulli, non tam homines, quam bestiae humana facie induti esse videantur. Itaque audiant principes omnes concilium Sapientis. Quanto magnus es humilia te in omnibus, et coram Deo invenies gratiam.

Tertia Mosis virtus, et quidem valde singularis, fuit mansuetudo, sive lenitas, quae virtus alia est humilitatis, iuxta verbum Domini, *Mitis sum, et humilis corde*. Nam ex humilitate cordis nascitur mansuetudo in opere et sermone. Fuisse vero Mosem excellenti mansuetudine praeditum, testatur Spiritus sanctus in libro Numerorum his verbis, *Erat Moses vir mitissimus super omnes homines qui morabantur in terra*. Et quamvis hoc testimonium satis esse possit, ac debeatur, cum impossibile sit mentiri Spiritum sanctum: tamen etiam res ipsae, et facta idipsum clamant. Fuit enim frequenter Moses ab ingrato populo, quem infinitis beneficiis affecerat, oburgatus, reprehensus, ac tantum non lapidibus obrutus. Sic enim legitur in libro Exodi, dicentes Hebraeos Mose, *Cui eduxisti nos in desertum istud, ut moremur fame?* et rursus in eodem libro, *Quid faciam, inquit Moses, populo huic? adhuc paululum, et lapidabunt me?* Nec solus populus, sed ipse etiam Aaron, et Maria soror ejus aliquando detraxerunt Mose, dicentes, *Nonne per solum Mosem locutus est Dominus? nonne et nobis similiter est locutus?* Sed quia vir mitissimus dissimulabat se audire: Deus ipse patrocinium ejus suscipiebat; sic enim legitur in libro Numeri: *Descendit Dominus in columna nubis, et stetit in introitu tabernaculi vocans Aaron, et Mariam: qui cum essent, dixit ad eos, Audite sermones meos: Si quis fuerit inter vos Propheta Domini, in visione apparebo ei, vel per somnium loquar ad eum; et non talis seruus meus Moses, qui in omni domo mea fidelissimus est: ore enim ad os loquor ei, et palam: et non per aenigmata, et figuras Dominum videt. Quare ergo non timuistis detrahere sermo meo Mose? Iraturus contra eos abiit, nubes quoque recessit, quae erat super tabernaculum: ecce Maria apparuit candens lepra, sicut nix.* Porro sola Maria punita fuit, quia majus

peccatum ejus erat, cum esset mulier. Sed mitissimus Propheta, injuriae oblitus, mox ad Deum conversus, clamavit, *Obsecro Domine, sana eam*. Dominus autem exaudivit quidem orationem servi sui fidelis; sed jussit ad exemplum aliorum, ejici Mariam extra castra, ibique manere usque ad diem septimum.

Sed non ideo sanctus iste princeps, quia tam mitis erat erga eos, a quibus accipiebat injurias; negligebat quoque injurias Dei: quin potius zelo incredibili puniebat offensas Deo factas. In libro Exodi legitur, cum populus absente Mose, fecisset sibi idolum vituli aurei, Mosem zelo divini honoris accensum, jussisse, ut Levitae armati occiderent obvios quosque Israelitas; et facta est caedes viginti trium millium. Et rursus, ut habetur in libro Numeri, cum filii Israel iterum peccassent adorantes idolum Beelphegor; clamavit Moses, *Occidat unusquisque proximos suos, qui initiati sunt Beelphegor; et occisi sunt viginti quatuor millia hominum, et cuncti principes populi suspensi sunt in patibulis*. Utinam Christiani principes, hoc tam insigni exemplo edocti, proprias injurias facile contemnerent; injurias Dei, praecipue blasphemias, et haereses, ardentissimo zelo persequerentur.

Sequitur alia virtus prorsus inusitata in principe politico, contemptus videlicet divitiarum. De quo sic loquitur Philo Hebraeus in libro de premiis, et penis. «Mosem, inquit, solum memoriae proditum est, sine auro, argenteoque, ac reliquis opibus regnum administrasse, confisum perspicaci, non caeca opulentia: et, ut nihil dissimulem, pro suo censu habentem, quicquid Deus possidet.» Sed quamvis videatur Philo, divitiarum paupertatem Mosi laudare, quod esset verissimus Dei amicus, et Dei ope, potuerit pauperem de caelo, et aquam de petra, et coturnices ex aere procurare, quae multis millibus hominum in cibum et potum abunde sufficerent; tamen vere etiam et proprie sanctus Moses argentum et aurum contempsit, et aulae reginae ministeria non desideravit: et uno contentus administro, vitam pauperem duxit. Nam quemadmodum tributaria et vectigalia a populis non exigebat: sic liber a familiaribus curis, et a cupiditate acquirendi paucissimis contentus, totus erat in officio consulendi Deum, et regenda multitudo occupatus. Hanc eximiam virtutem, non ignoro, principibus nostri tem-

poris reipsa non convenire; sed convenire tamen in animi preparatione, et in exunda cupiditate immensarum opum atque ut necessariis thesauris contenti, supervacanea reserare discant. Hanc enim legem regibus futuris, ipse idem Moses Deo jubente praescripsit in Deuteronomio. *Cum fuerit, inquit, rex constitutus, non multiplicabit sibi equos. Non habebit uxores plurimas, quae alligant animam ejus; neque auri, neque argenti immensa pondera. Non elevetur cor ejus in superbiam super fratres suos. Haec ille, qui non sine causa conjungit superbiam cum magnis opibus; quia divitiarum superbiam gignunt, unde et Apostolus dicit, *Divitiis hujus saeculi periclitari, non sublime sapere, neque sperare in incerto divitiarum.**

Restat virtus postrema sed vere magna, ac regina virtutum charitas Dei, et proximi, quae Mosis animam sic totam replevit, ut Deum in patrem et homines sibi subjectos in filios habere videretur. Quid enim fecit, ut Moses per totos quadraginta annos cum summo et perpetuo labore, et dolore populum durissimae cervicis ita regeret, ut quasi in humeris propriis illum portare cogere; nisi charitas Dei, et proximi propter Deum? Quam enim grave fuerit Mosi pondus regiminis gentis illius indomitae, testantur illa verba in libro Numeri. *Intoleranda res visa est Mose, et ait ad Dominum, cur afflixisti servum tuum? et cur imposuisti pondus universi populi hujus super me? numquid ego concepi omnem hanc multitudinem, vel genui eam, ut dicas mihi, porta eos in sinu tuo sicut portare solet nutrix infantulum et defer in terram, pro qua jurasti patribus eorum? Non possim solus sustinere omnem hunc populum, quia gravis est mihi, sin autem aliter tibi videtur, obsecro ut interficias me, et inveniam gratiam in oculis tuis, ne tantis afficiar malis.* Haec sunt verba Mosis, qui tamen, ex vera charitate propter Deum, sic populum illum diligebat ut illum per excessum quemdam, propriae salutis anteponeere videretur. Sic enim locutus est ad Deum, quando populus fecit sibi idolum vituli aurei, *Obsecro, peccavit populus iste peccatum maximum, feceruntque sibi deos aureos: aut dimitte eis hanc noxam, aut si non facis, dele me de libro tuo, quem scripsisti.* Quamvis autem hunc locum non pauci expositores intelligant de libro vitae temporalis: ita ut optaverit Moses mori potius quam ut videre populum illum extratertem, non ignoro, principibus nostri tem-

ctus Jo. Chrysostomus, Sanctus Gregorius, et alii : tamen non pauciores docent, Mosem locutum esse de libro vitæ æternæ, non quo ad culpam, sed quo ad penam : idque, ut diximus, per quemdam excessum, ut Origenes, Sanctus Augustinus Sanctus Bernardus, Rupertus, et alii : tamen maxima charitas est, secundum verbum Somini, ponere vitam temporalem pro fratribus ; et plusquam maxima esse videtur ponere vitam æternam, saltem quo ad penam. Itaque negari non potest, quin Moses summa charitate, propter Deum dilexerit populum illum, a quo multas injurias, et offensiones acceperat. Ex quo facile potest intelligi, si tanta fuit, charitas Mosis in ingratos, et malos ; multo majorem fuisse charitatem erga Deum : et quia in charitate consistit perfectio, sequitur, ut Sanctus Moses fuerit vir undequaque perfectus. Atque hæc causa fuit cur Deus in hunc hominem plurima et maxima dona contulerit : fuit enim singulari privilegio primus rex, primus Sacerdos magnus, primus Propheta, et primus legislator in populo Dei. Non solum fuit primus rex sed a Deo, non a populo electus. Deinde fuit etiam summus Sacerdos non ab hominibus electus, vel consecratus : sed ab ipso Deo proprie constitutus : et cum tam insigni potestate, ut non solum Aaronem Sacerdotem, et Pontificem consecraret : sed etiam ritu perpetuo statueret, ut ex sola ejus familia Sacerdotes consecrarentur, ut notum est ex libro Exodi. Propheta quoque fuit primus inter eos, qui prophetica oracula litteris mandaverunt ; sic enim loquitur sanctus Lucas, *Et incipiens a Moysæ, et omnibus Prophetis interpretabatur illis in omnibus scripturis, quæ de ipso erant.* Denique legislator eximius fuit, ut ipse idem Spiritu sancto inspirante, dicat in Deuteronomio, *Quæ est alia gens sic inclyta, ut habeat ceremonias, justaque judicia, et universam legem, quam ego proponam hodie ante oculos vestros ?*

Sed quæret aliquis, an Moses inter tot, et tam magnas virtutes, et dona, ac privilegia Dei, nullum peccatum admiserit, ob quod a Deo puniri poterit, vel debuerit, ac per hoc vite innocentia, cum patriarcha Josepho comparari poterit. Duo leguntur in scripturis, quæ peccata videri poterint ; homicidium patrum ; et titubatio quedam, cum aquam de petra educere a Domino jusset. Sed homicidium Scriptura non reprehendit, fortasse, quia factum erat in defensione Hebræi innocentis, ab Ægyptio

violenter oppressi. Sanctus quidem Augustinus in libro XXI. contra Faustum cap. 70. existimavit, homicidium illud fuisse culpabile : tamen postea scribens questiones in Exodum, retractavit sententiam illam suam priorem, et Mosem a criminis culpa defendit. Titubatio vero peccatum omnino fuisse legitur ; sed crimen, id est, lethale peccatum fuisse, credibile non est. Historia hujus titubationis habetur in libro Numerorum, ubi jubente Deo, ut Moses, et Aaron virga percuterent silicem, ut inde prodirent aquæ : Moses dixit ad populum, *Num de petra hac vobis aquam poterimus ejicere ?* Et quamvis aqua largissima continuo ex percussa silice profluerint, tamen Dominus subiratus dixit, *Quia non credidistis mihi, ut sanctificaretis me coram filiis Israel, non introducatis hos populos in terram quam dabo eis.* Et in eodem ipso loco, jussit Deum, ut Aaron moreretur, dicens, *Pergat Aaron ad populos suos, non enim intrabit terram, quam dedit filiis Israel : eo quod incredulus fuerit ori meo ad aquas contradictionis.* In eodem libro Numericap. XXVII dixit Dominus ad Mosem, *Ascende in montem istum Abarim, et contemplantur inde terram, quam daturus sum filiis Israel : cunquæ videris eam, ibis et tu ad populum tuum, sicut vult frater tuus Aaron ; quia offensidisti me in deserto, nec sanctificare me voluistis.* Et denique in libro Deuteronomi, dixit Dominus Mosis, *Ascende in montem istum Abarim, id est, transituum, in montem Nebo qui est in terra Moab contra Jericho, et vide terram Chanana, quam ego tradam filiis Israel obtinendam, et morere in monte, quem ascendens juugeris populis tuis, sicut mortuus est Aaron frater tuus in Monte Hor, et appositus populis suis ; quia prævaricasti estis contra me in medio filiorum Israel ad aquas contradictionis.* Neque tamen existimandum est, hoc peccatum Mosim fuisse lethale : nam poena ejus non proprie mors, sed solum ut non ingrederetur in terram promissionis ; naturalis enim mortis ejus tempus advenerat, ut etiam antea Aaronis, neque violenter, sed naturaliter mortui sunt ; sed potuisset Deus, vel prorogare illis vitam vel anticipare tempus ingressus eorum in terram promissionis. Id apertius intelligi potest ex capite primo Deuteronomii, ubi Moses dicit, *Nec miranda indignatio in populum, cum mihi quoque iratus Dominus dixerit. Nec tu ingredieris illum, sed Josue filius Nun intrabit pro te.* Ex his aperte colligitur, peccata Mosis in tam longa

ætate centum viginti annorum, paucissima, atque levissima fuisse ; et opera bona, plurima et maxima : et tamen noluisse Deum, Judicem justissimum, ut illa peccata levissima impunita manerent. Quod si Deus in Mose amico suo intimo et fidelissimo, titubationem illam modicam tam severe punivit : jure timere debent reges, ac principes terræ iram Omnipotentis Dei ; nisi summo studio in lege Domini meditentur die, ac

nocte : et si peccando iram Domini commoverint : illam per opera penitentia, serio placare, vel etiam in confessione prevenire procurent. Atque his finis sit vitæ, et virtutum Sancti Mosis principis primi, et clarissimi in populo Dei, vixit annos centum, et viginti : *Non caligavit oculus ejus, neque dentes sunt emoti.* Obiit in monte Nebo : sepelivit eum Deus, ut non inveniretur, neque sciretur sepulcrum ejus.

VITA ET VIRTUTES

SANCTI JOSUE, DUCIS SECUNDI HEBRÆORUM

Josue Dux secundus Hebræorum, a sancto Josepho, uno ex duodecim filiis Israel, descendit : fuitque de tribu Ephraim, septimus a Josepho, ut legitur in libro Numeri. Minister fuit Mosis longo tempore, et cum eo loco ascendit in montem Sinai, et fuit, in eo quadraginta diebus, postea Moses prævidens, Josue fore sibi successorem, non sine magno mysterio mutavit illi nomen : vocabatur enim antea Osea, et voluit vocari Josue, quod est idem nomen cum Jesu ; Græci enim Jesum illum vocant, et ipse etiam Ecclesiasticus, scriptor sacer de eo sic loquitur, *Portis in bello Jesus Nave, successor Mosis.* Et quidem Sanctus Hieronymus in commentario ad caput primum Osee prophetæ scribit, Oseam significare salvatorem ; Josue significare salvatorem Domini, addita videlicet prima littera nominis Domini, quæ est Iod, apud Hebræos. Non rejicio sententiam Sancti Hieronymi, sed existimo posse etiam dici, additam fuisse litteram, Iod, ut fieret nomen veri Salvatoris ; nomen enim Osee, significat salvatorem, accipiendo litteram, He, pro littera Iod, sed nomen Josue, sive Jesus, propriissime salvatorem designat. Quoniam igitur Josue futurus erat figura manifestissima Domini nostri Jesu Christi, qui introducit nos in veram terram promissionis, ad quam Moses nos introducere non potuit : ideo cum mitteretur Josue ad explorandam terram promissionis, et quodammodo inchoaret officium suum introducendi populum in terram illam ; tunc primum cœpit appellari Jo-

sue, id est, salvator. Porro Josue successit Mosis in regimine politico, non per electionem Mosis, sed per electionem ipsius Dei : sic enim legitur in libro Numeri, quando Deus prædixerat Mosis, quod brevi esset moriturus respondisse Mosem, *Providet Deus hominem, qui sit super multitudinem hanc, ne sit populus Domini sicut oves sine pastore. Tum Dominus ait ad Mosem, tolle Josue filium Nun, virum, in quo est spiritus, et pone manum tuam super eum, qui stabit coram Eleazaro Sacerdote, et omni multitudine, et dabis ei præcepta cunctis videntibus, et partem gloriæ tuæ, ut a diat eum omnis synagoga filiorum Israel. Pro hoc si quid agendum erit, Eleazar Sacerdos consulat Dominum. Ad verbum ejus egredietur, et ingredietur, et omnes filii Israel cum eo. Fecit Moses sicut præceperat Dominus ; cumque tulisset Josue, statuit eum coram Eleazaro Sacerdote et omni frequentia populi, et impositis capituli ejus manibus, cuncta replicavit, quæ mandaverat Dominus.*

Ex hac narratione Scripturæ divinæ non pauca discere possumus. Primum, in hac electione Josue, divisam fuisse in populo Dei potestatem temporalem a spirituale, sive politicam ab Ecclesiastica : Moses enim utranque potestatem a Deo ipse acceperat ; sed ab hoc tempore spiritualis data est Eleazaro Pontifici, et temporalis data est Josue duci : atque hæc est causa, cur Deus Mosis dixerit, ut daret Josue duci partem gloriæ suæ, id est, unam potestatem, non utranque. Discimus præterea, benedictionem, et quasi

consecrationem Principum temporalium, per manus Sacerdotum, esse antiquissimam, addo etiam utilissimam. Nam in libro Deuteronomii sic scribitur, *Josue filius Nun repletus est spiritu sapientie, quia Moses posuit super eum manus suas*. Discimus postremo, potestatem spirituales esse prestantiorem temporali; siquidem ubique videmus Eleazarum Sacerdotem anteponi Josue duci. In libro numeri, *Præcepit ergo Moses Eleazaro Sacerdoti, et Josue. Rem, Terram vobis dividit Eleazar Sacerdos, et Josue*. Et in libro Josue, *Hoc est quod possederunt filii Israel in terra Chanaan quam dederunt eis Eleazar, Sacerdos, et Josue filius Nun*. Denique in libro Numeri apertissime Moses dicit, *Ad verbum ejus (Eleazari) egredietur et ingredietur ipse (Josue) et omnes filii Israel*.

Venio nunc ad virtutes, et privilegia Sancti Josue. Primum, fuit Josue Duci innocentia communis cum Patriarcha Josepho, a quo ipse descendit: et in hac parte superavit etiam Moses ipsum. Moses enim reprehensus fuit a Domino, quod offenderit, et non sanctificaverit ipsum Dominum ad aquas contradictionis; et ideo punitus fuit, ea pena, ut non intraret in terram promissionis, quam tanto tempore desideraverat, et tanto labore quæsserat. At de Josue nihil omnino legitur, quod reprehensum fuerit in Scripturis sacris: et tamen, ut supra diximus, Scripturæ non solent omittere lapsus eorum, quorum res gestas narrant. Ea igitur innocentia decebat eum, qui Jesu Christi typum gerebat, *Qui peccatum non fecit, nec inventus est dolus in ore ejus*.

Allera virtus, eaque fere singularis, fuit in nostro Josue castitas virginalis, in qua superavit castitatem Patriarchæ Joseph, et domini sui Moysi. Isti enim, quamvis aliqui viri castissimi, uxorem unam duxerunt, et filios procrearunt. Fuisse autem nostrum Josue, ut verum typum Jesu Christi Domini nostri, virginem castissimum; ex eo potest intelligi, quod in Scripturis nulla fiat mentio filiorum ejus: cum tamen in Scriptura veteris Testamenti accuratissime describantur generationes omnium tribuum filiorum Israel. Itaque Sanctus Ignatius in epistola ad Philadelphenses dum hortatur virgines, ponit exempla eorum, qui in utroque Testamento virginitatem coluerunt, dicens: *a Virgines, solum Christum præ oculis habete, et ejus Patrem in animabus vestris illuminatæ a Spiritu sancto*. Memor sum sanctitatis ve-

stra, sicut Eliæ, sicut Jesu Nave, sicut Melchisedech, sicut Helisai, sicut Hieremie, sicut Joannis Baptista, sicut dilectissimi discipuli, sicut Timothei, sicut Tili, sicut Evedii, sicut Clementis, et aliorum, qui in castitate de vita exierunt. Itaque ex sententia Sancti Ignatii, primus, qui ex filiis Abrahamæ trophæum sanctæ virginitatis erexit, fuit Sanctus Josue. Nam Melchisedech non fuit ex filiis Abrahamæ, ut notum est ex libro Genesios. Porro Sanctum Ignatium secutus est Sanctus Hieronymus libro primo adversus Jovinianum, ubi posteaquam multis verbis probaverat, Josue virginem fuisse, concludit dicens: *a Moses moriens plangitur a filiis Israel: Jesus autem quasi victurus non plangitur, nuptiæ enim finiuntur in morte: virginitas post mortem incipit coronari*. » Addamus et tertium testem, ut in ore duorum, vel trium testium stet omne verbum. Sanctus Joannes Chrysostomus in sermone de Martyribus, proprias sanctis veteribus laudes assignans, nostro Josue, laudem castitatis attribuit, dicens: *a Ab origina mundi innocens Abel occidit. Henoch Deo placens transfertur, justus Noe invenitur, Abraham fidelis probatur, Moses mansuetus dignoscitur, Jesus castus, David lenis, Helias acceptus, Daniel sanctus tres pueri victores redduntur*. »

Jam vero ut ad virtutes theologicas veniamus, fides in Deum, nescio an in ullo major unquam intuerit. Fides in miraculorum patratione maxime cernitur, Apostolo dicente, *Si habuero omnem fidem, ita ut montes transferam, charitatem autem non habuero, nihil sum*. Porro in miraculorum patratione præter cæteros sanctos Testamenti veteris, Moses maxime claruit; quippe qui mare divisit, ex petra aquas eduxit, manna de caelo descendere fecit, et alia id genus multa patravit: Josue noster divisit Jordanem, de caelo lapides super hostes populi sui descendere fecit: sed quod est omnium maximum, solem, et lunam in caelo imperio suo a cursu cohibuit. Moses jussus virga petram percussit, et ea percussione aquam elicere tam copiosam, ut homines, et jumenta bibere possent, nonnihil in fide hasitavit: Josue noster magnitudinem fidei sine ulla hæsitacione imperavit soli, et lunæ, dicens, *Soi contra Gabaon ne movearis, et luna contra vallem Aialon: steteruntque sol et luna, donec ulcisceretur se gens de inimicis suis. Stetit itaque sol in medio caeli, et non festinavit occumbere spatio unius diei. Non fuit antea,*

nec postea tam longa dies, obediens Deo voci hominis, et pugnantem pro Israel. Illic plane enituit fides maxima, et eminentissima Sancti Josue, qui sine hæsitacione credidit, sibi Deum adfuturum, et effecturum, ut solem et lunam sisteret: nam ideo non timide et submissa voce, sed audacter, atque altissime clamavit: *Solne movearis, et tu, luna, pariter siste cursum tuum*. Certus videlicet, omnino futurum, quod ipse Dei amantissimus fieri juberet. Nam quod subjungitur, obediens Deo voci hominis; non significat, Deum proprie paruisse voci hominis; sed per metaphoram dici, obedivisse, quia fecit, ut sol et luna obedirent voci hominis, servi, et amici sui fidelissimi. Itaque prævenit Jesus Nave promissionem illam Jesu Christi, cuius ille figuram gerebat: *Amen dico vobis, si habueritis fidem, et non hæsitaveritis, et dixeritis monti huic, tollere, et jacta te in mare, fiet. Et omnia quæcumque petieritis in oratione credentes, accipietis*.

Nec minor fuit in Josue spes in Deum, quam fides. Siquidem in ipso primo capite libri Josue, Deus ipse non semel, sed secundo, ac tertio dixit ad Josue: *Confortare, et esto robustus, noli metueri, et noli timere, quoniam tecum est Dominus Deus tuus in omnibus ad quæcumque perrexeris*. Hæc enim verba Dei non solum significantia, sed etiam efficientia sine dubitatione fuerunt. Itaque abstulerunt ab eo omnem pavorem, et timorem, et induerunt eum fiducia incredibili, et fortitudine admirabili, ut facile victor evaserit adversus reges plurimos, et expugnaverit omnes urbes eorum.

Quid jam de charitate ipsius erga Deum, et proximum dicam? jusserat Josue, ut cum caperetur prima civitas, que dicebatur Jericho, omne aurum et argentum, quod in ea reperit fuisse, conservaretur in thesauro Dei; reliqua omnia destruerentur in honorem Dei; et nemo quidquam attingere auderet. Sed cum quidam vir, nomine Charmi, clam abstulisset aliquid auri, et argenti, et nescio qua alia Deo dicata: hic Josue exarsit in zelum honoris Dei, quamvis aliqui mitissimus esset, et magna diligentia invento reo, ipsum lapidari jussit, et omnia bona ejus, id est tabernaculum, oves, boves, asinos, et omnem substantiam flammis cremanda tradidit. Apparuit quoque zelus religionis et charitatis in Deum, in fine vite ejus, ubi incredibiliter ardore hortatus est populum ad

TOM. VIII.

persistendum in vera religione unius veri Dei; et ita infixit in cordibus audientium zelum religionis, ut Scriptura dicat: *Servivit Israel Domino cunctis diebus Josue, et sentiorum, qui longo vixerunt tempore post Josue*.

De amoris ejus, et charitate in proximos, duæ res testimonium adduci possunt: unam quod nulla unquam ei contentio fuit cum Eleazaro summo Pontifice, usque cum ullo ex principibus populi, sed incredibili concordia cum illis omnibus semper vixit. Altera, quod cum ventum est ad divisionem oppidorum, et agrorum, ac vinearum, atque adeo rerum omnium, vi et armis acquisitarum; ille non elegit primus, ut par erat, optima quæque: sed posteaquam omnibus tribubus filiorum Israel regiones assignatæ fuerant: tunc ipse petit a populo locum aliquem, ubi habitare posset. Sic enim loquitur Scriptura: *Sum complasset sorte dividere terram singulis, per tribus suas, dederunt filii Israel possessionem Josue filio Nun in medio sui, juxta præceptum Domini, urbem quam postulavit, Thannathsara, in monte Ephraim: et edificavit civitatem, habitavitque in ea*. Fuisse autem locum illum horridum, et asperum, testatur Sanctus Hieronymus in vita Sanctæ Paulæ matronæ Romanæ, quam dicit admiratam fuisse, quando circuituram promissionis, quod Josue distributor possessionum, sibi montana, atque aspera delegisset. Sed non est hoc admirandum, cum Josue non esset de hoc mundo, sed vir sanctissimus, et æmulator virtutum Moysi magistri sui; qui non querebat quæ sua erant, sed quæ aliorum; nec solum Mosem imitari volebat, sed multo magis Jesum Christum, quem spiritum venturum noverat, et se illum figuram gerere, Deo revelante, non ignorabat. Itaque, non postea Philosophus scripsit, hoc esse discrimen inter regem et tyrannum, quod rex non suam sed populi utilitatem quarit, tyrannus contra suam, non populi: multo antea noster Josue reipsa, et factis demonstravit; exemplo suo reges informans, et tyrannos detestans.

Omitto quæ dici poterant de prudentia, et fortitudine in bellis gerendis, quemadmodum videlicet exercitus suos semper in officio continuerit, a sceleribus compescuerit, in timore Domini erudierit: et quibus artibus hostes averterit, vel prostraverit; ac denique tam multas provincias brevi domue-

10

rit: et habitatoribus interemptis, vel fugatis, filius Israel habitandas, possidendasque tradiderit. Hæc enim ex libro Josue peti pos-

sunt. Vixit Josue annos centum et decem; et genti Hebræorum cum imperio felicissime præfuit annis viginti sex.

VITA ET VIRTUTES

SANCTI DAVID REGIS ET PROPHETÆ.

Sanctus David speculum lucidissimum esse poterit Christianis regibus omnibus. Nam divitiis non caruit, ut Moses et Josue: neque vitis etiam caruit, ut Josue, et Joseph. Sed cum auri, et argenti copia abundaret, usum istum divitiarum ostendit; et cum ex hiis mana fragilitate peccata non levia perpetrasset: sic tamen emendare culpas illas, studuit, ut non minus post lapsum, quam ante lapsum, amicus Dei singularis dici, atque haberi poterit. Ac ut in tanti regis rebus gestis, et virtutibus explicandis, ordine procedamus; enarrabimus primum secundas res, quæ illi acciderunt in pueritia, et adolescentia: deinde persecutiones, et angustias, quas passus est, usque ad annum ætatis suæ tricesimum: tum res ejus gestas, dum regnaret per annos quadraginta. Denique addemus virtutes eximias, et plurimas, quibus illud obtinuit, ut post obitum a Spiritu sancto ita celebraretur, ut possit verissime dici, ab ipso Deo in sanctorum numerum relatus.

Igitur primum Davidis privilegium illud fuit, quod adhuc puerulus, jussu Dei a Samuele propheta, fuerit inunctus in regem. Nam cum Saul rex primus Hebræorum, non recte fungeretur muneris suo; neque mandata Dei, sibi per Samuelem prophetam indicata, fidei ter adimpleret: jussit Deus Samuel, ut unum ex filiis Isai oleo sancto inungeret, qua unctione significaretur, illum fore Saulis successorem. Profectus itaque Samuel ad Isai Bethlehemitem, de tribu Juda; et productis in medium septem ejus filii, spiritus Domini indicavit Samueli, ad ultimum qui erat David, puer parvulus, rufus, et facie decorus, regnum Israëliticum post mortem Saulis deventurum, atque in hujusrei signum, illum unxit oleo sancto; ex qua unctione repletus est David Spiritu sancto, et indutus robur corporis, et animi prorsus admirabile: nam adhuc adolescens, et pene

puer, oves patris suis custodiens, leonem, et ursum inermis interfecit, et paulo post, singulari certamine cum gigante Goliath armato, ipse puer inermis depugnavit, et vicit. Sed præstat audire verba ejus ad Sailem regem. *Non concidat, inquit, cor cujusquam in eo (Goliath): ego servus tuus vadam, et pugnabo adversus Philistæum. Et ait Saül ad David: Non vales resistere Philistæo isti, nec pugnare adversus eum, quia puer es: hic autem vir bellator est ab adolescentia sua. Dixitque David ad Saül: Pasebat servus patris sui gregem, et venebat leo, vel ursus, et tollebat arietem de medio gregis: et persequebar eos, et percutiebam, eruebamque de ore eorum: et illi consurgebant adversum me, et apprehendebam mentum eorum, et suffocabam, interficiebamque eos. Nam et leonem, et ursum interfeci ego servus tuus. Erat ergo et Philistæus hic incircumciscus quasi unus ex eis. Ut sanctus puer non videretur de suo robore gloriari, et non de auxilio Dei, in quo præcipue sperabat, adjunxit: *Nunc vadam, et auferam opprobrium populi: quoniam quis est iste Philistæus incircumciscus, qui ausus est maledicere exercitui Dei viventis? et ait David, Dominus qui eripuit me de manu leonis, et de manu ursi, ipse me liberabit de manu Philistæi hujus.* Atque ita ut locutus est, sic res se habuit; nam procedens David ad singulare certamen cum Philistæo, Deo adjuvante, vicit puer inermis virum armatum, et proprio hostis gladio caput ejus præcidit: neque solum de gigante triumphavit David, adhuc adolescentulus, sed causa fuit, ut totis castris Philistinorum trepidaretur; et Israelite resumptis animis, ac viribus fugientes persequerentur, et magna strage affectos, e finibus suis eicerent. Hoc fuit initium operum hericorum Davidis, quod totum debetur magnæ fidei, et fiducia innocentiæ, et religiosi adolescentis in Deum.*

Sed hoc tam egregium facinus occasio-

nem dedit gravissimæ persecutioni, quam Deus permisit, ut virtus patientiæ ipsius Davidis, et pietatis in Deum, et charitatis in proximos, etiam inimicos et ingratos, perspicue cerneretur, et omnes nos intelligere, fuisse Davidem secundum cor Dei. Saül enim audiens mulieres canentes, cum David reverteretur a singulari illo certamine, caput Philistæi portans in manibus: *Saül percussit mille, et David decem millia*, invidentiæ stimulis agitari cœpit; et eo usque processit illa mentis ægritudo, ut eum his lancea tentaverit interficere. Deinde amovit illum a se, et constituit tribunum super mille milites, sperans illum in prælio ab hostibus aliquando interimendum. Sed quo magis Davidem Saül oderat, eo magis Deus eum diligebat, et hostibus formidolosum, et toti populo Isæralitico gratum et amabilem reddebat. Denique Saül non ferens amplius præsentiam Davidis locutus est ad Jonatham filium suum, et ad omnes servos suos, ut occiderent Davidem. Nimis autem longum esset hic referre, quam frequenter et palam, et per insidias tentaverit Saul Davidem occidere. Denique etiam integrum exercitum militum ad eum capiendum, et interficiendum misit: ipse quoque armatis copiis silvas et montes circumdedit, in quibus latere Davidem acceperat, ut eum de vita tollere posset. Sed videamus, quid contra David fecerit: an insidiatus unquam fuerit Saül, an ullum in eum incitaverit, an de fama, vel honore ejus detraxerit: nihil ejus modi legitur in sacris litteris; sed hoc solum, quod fugerit, quod latuerit, quod insidias ejus declinaverit. Sed quod pene fidem superat, illud est, quod cum posset eum sine periculo suo interficere, et regnum ejus invadere, et hoc non semel, sed bis, et amicis cohortantibus, et occasionibus optimis se offerentibus, semper recusavit. Quam paucos reperiemus, etiam Evangelio coruscante, qui parcent hosti sævissimo, si possint eum sine periculo suo interficere? Sed quid dicam, si possint non solum vitam suam conservare; sed etiam amplissimum Regnum acquirere? Hoc David fecit, ad hoc culmen virtutis pervenit David: ideo de eo canitur: *Memento Domine David, et omnis mansuetudinis ejus.* Et non sine magna ratione Filius Dei, filius etiam Davidis appellari voluit: nimirum mansueti Patris mitissimus Filius, et patientis Patris patientissimus Filius, *Qui cum malediceretur, non comminabatur.*

Sed veniamus nunc ad tempus, in quo persecutionibus consummatis, pervenit ad regnum, et videamus quam juste, et quam sapienter regnum administraverit, Saül, qui cum primum electus fuit ad regnum, optimus erat omnium, et tam humilis in oculis suis, ut oportuerit eum quasi compellere, ut regnum acciperet, quippe qui absconderat se, ne rex fieri cogereret: tamen paulo post oblitus mandatorum Dei, et in sensum reprobum datus, non solum Davidem, fidelissimum sibi militem, ob invidiam sed etiam Sacerdotes Domini, quod suspicaretur amicos esse Davidis, plane mites et innoxios, coram se interfici jussit; et perierunt illa die Sacerdotes octoginta quinque ac ea crudelitate non contentus, civitatem Sacerdotum, quæ dicebatur Nobe, Percussit, ut Scriptura loquitur *in ore gladii; viros et mulieres, et parvulos et lactentes, bovemque et asinum, et ovem in ore gladii.* En ad quantam barbariem, et feritatem perduxit invidia, et carentia timoris Domini, eum regem, qui privatus cum esset, erat omnium optimus. Sed neque his contentus, religione divina contempta, consulit phitonissam. His igitur omnibus sceleribus provocatus Dominus, tradidit Sailem cum exercitu suo in potestatem Philistinorum, et una die ceciderunt interfecti Saül cum tribus filiis ejus, et ingens populi multitudo.

Defuncto igitur impio rege, translatum est regnum ad pium, et amicum Dei Davidem, cum jam esset annorum triginta. Initium autem regnandi duxit David a lacrymis et jejuniis, et planctu magno, ob mortem Saulis inimici sui; et animadvertit gladio in eum, qui dixerat, a se interfectum fuisse Sailem dicens ei: *Quomodo non timuisti mittere manum tuam, ut occideres Christum Domini?* Quid igitur mirum est, quod David diceretur, vir secundum cor Dei, qui inimicum suum sævissimum viventem, mortuumque ita dilexit, ac si amicissimus ei fuisset? sic enim et Deus *Benignus est super ingratos, et malos*: et secundum Apostolum, *Commendat charitatem suam in nobis, quia cum adhuc peccatores essemus, Christus pro nobis mortuus est.*

Porro quam juste David, misericorditer, prudenterque regnaverit, explicat ipse in Psalmo centesimo. Neque miretur aliquis, quod ipsemet laudes suas decantet: neque enim ipse, sed Spiritus Domini per os ejus loquebatur, sic enim ipse loquitur in secun-